

Derleme Makale ♦ Review Article

**Farklı Tarihsel Yaklaşımlarla Toplumsal Gerçekliğin Analizi:
Fukuyama ve Huntington Karşılaştırması**

*Analysis of Social Reality with Different Historical Approaches:
Comparison of Fukuyama and Huntington*

Mehtap Nur BİTMEZ**

 0000-0001-6534-6086

MAKALE BİLGİSİ

Başvuru: 31. 10. 2023
Düzeltilme Talebi: 20. 11. 2023
Son Düzeltilme: 25. 11. 2023
Kabul: 04. 12. 2023
Online Yayım: 15. 12. 2023

Anahtar Kelimeler:

Kültür Sosyolojisi
Toplumsal Gerçeklik
Medeniyet
İlerlemeci Tarih Yaklaşımı
Döngüsel Tarih Yaklaşımı

ÖZ

İnsanlık tarihinin bilgisi, gerçeklik arayışındaki teorisyenleri her zaman yakından ilgilendirmiştir. Toplumbilimciler, içinde buldukları zaman diliminde dikkat çeken olgu ve olayları anlamak ve açıklamak adına farklı tarihsel yaklaşımlara başvurmuşlardır. Tarihsel sürece eklenilen 'din' ve 'kültür' ile tüm bunları kapsayan 'medeniyet' kavramları da sosyal bilimlerin önemli gördüğü konuların başında gelmektedir. Toplumsal gerçekliğin nasıl var olduğu, ne şekilde değişme veya gelişme göstereceği sorularından hareketle gerçekleştirilen düşünsel ve sosyolojik analizler, on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllar itibarıyla yoğunlaşmıştır. Toplumsal gerçekliği anlamlandırmada birbirine zıt olan iki farklı tarih yaklaşımından söz edilebilir. Bunlardan biri, insanlık tarihini bir bütün olarak düz bir çizgideymişçesine planlı bir biçimde hep daha iyiye, mükemmele doğru ilerlediğini savunan 'ilerlemeci tarih yaklaşımı'dır. Bunun aksini söyleyen 'döngüsel tarih yaklaşımı' ise insanlık tarihinin; tek bir bütünden ibaret olmayıp farklı medeniyetlerle var olduğunu, bu medeniyetlerin bir organizma gibi doğup geliştikten sonra zayıflayarak yıkılabileceğini, dolayısıyla döngüsel tekrarlardan oluştuğunu savunmaktadır. Bu çalışmada da her iki yaklaşım, Kant, Hegel, İbn Haldun, Vico gibi düşünürlerin görüşleri ışığında ayrı ayrı ele alınmıştır. Yirminci yüzyıl sonlarına rastlayan Soğuk Savaş sonrası dönem, bu iki tarihsel yaklaşım çerçevesinde analiz edilmiş; Fukuyama'nın 'Tarihin Sonu' tezi ile Huntington'un 'Medeniyetler Çatışması' tezi karşılaştırılarak bu çalışmanın esas sorunu çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu makale, araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olacak şekilde hazırlanmıştır.

*Yazar İletişim/ Corresponding Author: Mehtap Nur Bitmez (Dr.), Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale, Türkiye, ✉ mehtapnur.bitmez@gmail.com

Kaynak Gösterimi/ Citing This Article: Bitmez, M. N. (2023). Farklı tarihsel yaklaşımlarla toplumsal gerçekliğin analizi: Fukuyama ve Huntington karşılaştırması. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 4(3), 355-369. doi:10.52108/2757-5942.4.3.9